

UZALEŻNIENIE OD NIKOTYNY WŚRÓD STUDENTÓW UCZELNI LUBELSKICH

NICOTINE ADDICTION AMONG LUBLIN COLLEGE STUDENTS

Rozprawy Społeczne, nr 3 (IX), 2015

**Beata Kropornicka¹, Bożena Baczevska¹, Paulina Domańska,
Elżbieta Nowicka¹, Bartłomiej Drop², Jadwiga Daniluk³**

¹Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu,
Katedra Interny z Zakładem Pielęgniarstwa Internistycznego

²Uniwersytet Medyczny w Lublinie, II Wydział Lekarski z Oddziałem
Anglojęzycznym, Katedra i Zakład Zdrowia Publicznego

³Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej,
Wydział Nauk o Zdrowiu i Nauk Społecznych, Katedra Zdrowia

Kropornicka B., Baczevska B., Domańska P., Nowicka E., Drop B., Daniluk J. (2015), *Uzależnienie od nikotyny wśród studentów uczelni lubelskich*. *Rozprawy Społeczne*, 3 (IX), s. 87-92.

Streszczenie: Palenie tytoniu należy do najpoważniejszych problemów obecnej medycyny. Polska pozostaje wciąż w czołówce

krajów, w których liczba osób uzależnionych od nikotyny jest stosunkowo duża, a palenie tytoniu stanowi istotny problem w środowiskach młodzieży akademickiej. Celem pracy jest poznanie i porównanie przyczyn, stopnia uzależnienia od nikotyny oraz motywacji do rzucenia palenia papierosów studentów z uczelni medycznej i niemedycznej. W badaniach wykorzystano kwestionariusz ankiety do oceny stopnia uzależnienia od nikotyny Fagerströma i kwestionariusz do oceny motywacji do rzucenia palenia Schneider. Badania zostały przeprowadzone anonimowo od kwietnia do czerwca 2013 roku. Objęto nimi 200 studentów z Politechniki Lubelskiej i z Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Badania wykazały istotne różnice między studentami z uczelni medycznej i niemedycznej w zakresie inicjacji nikotynowej i czasu trwania nałogu. Najczęstszą przyczyną sięgania po papierosy przez ankietowanych z obu uczelni jest stres, a sytuacją, w której studenci najczęściej palą papierosy są spotkania towarzyskie. Respondenci z uczelni niemedycznej częściej sięgają po papierosa z nudy i w celu nawiązania kontaktów. Są w wyższym stopniu uzależnieni od nikotyny, odczuwają większą satysfakcję z palenia, a przy tym ich nałóg zyskuje większą akceptację ze strony znajomych. Studenci z uczelni medycznej mają większą świadomość, iż uzależnienie od nikotyny wywiera ujemny wpływ na zdrowie i są bardziej zmotywowani do rzucenia palenia niż ich rówieśnicy. Czynniki socjodemograficzne, takie jak: płeć, miejsce zamieszkania, sytuacja ekonomiczna nie mają wpływu na stopień motywacji do rzucenia palenia przez respondentów z obu typów uczelni. Natomiast na stopień uzależnienia od nikotyny studentów z uczelni o profilu medycznym ma wpływ jedynie ich sytuacja ekonomiczna.

Słowa kluczowe: nikotynizm, motywacja, uzależnienie, studenci

Summary: Smoking is one of the major problems in modern medicine. Poland still remains at the forefront of countries where the number of people addicted to nicotine is relatively large, and smoking is a major problem in environments of academic students. The aim of the study is to understand and compare the reasons of smoking, the degree of nicotine dependence and motivation to quit smoking of students of medical and non-medical universities. The methods employed during the study are two questionnaires; the questionnaire of Fagerström used for assessing the degree of nicotine dependence and the questionnaire of Schneider used for assessing the motivation to quit smoking. The study was carried out anonymously from April to June 2013 and involved 200 students from Lublin University of Technology and the Medical University of Lublin. During the study significant differences between students of medical and non-medical universities in terms of initiation and duration of nicotine addiction have been shown. The most common cause of reaching for cigarettes by respondents from both universities is stress and the situation in which students smoke cigarettes most commonly is during social meetings. Respondents from non-medical universities often reach for a cigarette out of boredom or to make contacts. They are in a higher degree of dependence on nicotine, experience greater satisfaction from smoking and, at the same time, their habit is gaining greater acceptance on the part of their friends. Students of medical schools are more aware that addiction to nicotine has a negative impact on health and are more motivated to quit smoking than their peers. Sociodemographic factors such as gender, place of residence, the economic situation did not affect the level of motivation to quit smoking by respondents from both types of schools. By contrast, the degree of nicotine dependence of students from medical schools is impacted only by their economic situation.

Keywords: nicotine, motivation, addiction, students

Adres do korespondencji: Beata Kropornicka, Katedra Interny z Zakładem Pielęgniarstwa Internistycznego, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, ul. Jaczewskiego 8, 20-950 Lublin, e-mail: beatak_1966@o2.pl, tel. 817187318

Wstęp

Palenie tytoniu jest bardzo ważnym problemem obecnej medycyny. Polska pozostaje wciąż w czołowie krajów, w których liczba osób uzależnionych od nikotyny jest stosunkowo duża (WHO 2010). Niepokojącym zjawiskiem jest również zwiększający się odsetek palących w coraz młodszym wieku. Inicjacja palenia ma miejsce w coraz młodszych klasach szkoły podstawowej (Rybakowski i in. 2003, Sochacka i in. 2005). Palenie tytoniu stanowi też istotny problem w środowiskach młodzieży akademickiej (Sochacka i in. 2005, Kołpa i in. 2007, Boratyn-Dubiel i in. 2008, Binkowska-Bury i in. 2009).

W chwili obecnej nie ma już prawie osób, które kwestionowałyby szkodliwość palenia. Nie zaprzeczają temu nawet sami palacze, którzy znają skutki nałogu palenia. Jednak zasób wiedzy, posiadanej przez nich na ten temat, nie przekłada się na zachowania w codziennym życiu (Stelmach 2009). Stale rosnąca liczba osób uzależnionych od nikotyny wymaga prowadzenia aktywnej i profesjonalnej edukacji prozdrowotnej w celu przeciwdziałania negatywnym następstwom uzależnienia od tytoniu (Dżugan, Juszczyk 2006).

Celem pracy jest poznanie i porównanie przyczyn, stopnia uzależnienia od nikotyny oraz motywacji do rzucenia palenia papierosów w grupie studentów z uczelni medycznej i niemedycznej.

Materiał i metody

Badania zostały przeprowadzone anonimowo, za zgodą Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym w Lublinie (nr KE-0254/110/2013), od kwietnia do czerwca 2013 roku. Objęto nimi 200 studentów z Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (50%) i z Politechniki Lubelskiej (50%). Głównym kryterium doboru było palenie tytoniu i zgoda na udział w badaniu.

Większość respondentów w momencie badania miała 23 lata (51%), 29% ankietowanych nie osiągnęło tego pułapu, a 20% przekroczyło tą granicę. Mężczyźni stanowili licniejszą grupę badanych – 59%. Większość studentów mieszkała w mieście (53,5%).

Ankietowani oceniali swoją sytuację ekonomiczną głównie jako przeciętną (40%) i dobrą (39,5%). Tylko niewielka grupa badanych (14,5%) deklarowała, że ma bardzo dobry status ekonomiczny, a pozostałe osoby określiły swoją sytuację finansową jako bardzo złą (1,5%) i złą (4,5%).

Oceny stopnia uzależnienia od nikotyny dokonano metodą sondażu diagnostycznego przy użyciu kwestionariusza ankiety autorstwa Fagerströma (Kozielski i in. 2005). W badaniach wykorzystano także kwestionariusz ankiety do oceny motywacji do rzucenia palenia autorstwa Schneider (Kozielski i in. 2005) i kwestionariusz ankiety do określenia przyczyn uzależnienia od nikotyny.

Uzyskane wyniki badań poddano analizie statystycznej. Wartości analizowanych parametrów mierzalnych przedstawiono przy pomocy wartości średniej, wartości minimalnych i maksymalnych oraz odchylenia standardowego. Dla cech niemierzalnych obliczono licznosc i odsetek. Dla cech jakościowych do wykrycia istnienia różnic pomiędzy porównywanymi grupami użyto testu Chi². Różnice pomiędzy dwiema grupami badano stosując test U Manna-Whitneya. Do sprawdzenia zależności pomiędzy niektórymi zmiennymi wykorzystano także korelację rang Spearmana. Przyjęto poziom istotności $p < 0,05$ wskazujący na istnienie istotnych statystycznie różnic lub zależności. Bazę danych i badania statystyczne przeprowadzono w oparciu o oprogramowanie komputerowe Statistica 9.1 (StatSoft, Polska).

Wyniki badań

Z badań wynika, że studenci sięgali po raz pierwszy po papierosa w różnym wieku. Najniższy wiek inicjacji nikotynowej, zadeklarowany przez respondenta z uczelni medycznej, wynosił 13 lat, a przez jego rówieśnika z uczelni niemedycznej - 7 lat. Średni wiek inicjacji nikotynowej wśród ankietowanych z uczelni medycznej wynosił 17 lat ($17,56 \pm 2,34$), natomiast wśród badanych ze studiów niemedycznych 15 lat ($15,30 \pm 2,34$). Studenci uczelni niemedycznej pierwszy raz po papierosa sięgali w młodszym wieku niż ich rówieśnicy i były to różnice istotne statystyczne ($Z = 6,209$, $p = 0,000$).

Dane, dotyczące czasokresu palenia papierosów przez badanych, zostały zaprezentowane w tabeli 1.

Tabela 1. Porównanie czasokresu palenia papierosów przez badanych studentów

Czas trwania palenia	Studenci uczelni medycznej		Studenci uczelni niemedycznej		Razem	
	N	%	N	%	N	%
< 1 rok	33	33,00	16	16,00	49	24,50
1 - 2 lata	40	40,00	43	43,00	83	41,50
2 - 5 lat	19	19,00	27	27,00	46	23,00
> 5 lat	8	8,00	14	14,00	22	11,00
Ogółem	100	100,00	100	100,00	200	200,00
Chi ² = 9,034; p = 0,028						

Źródło: opracowanie własne.

Różnice dotyczące czasu trwania regularnego palenia papierosów między studentami obu uczelni były istotne statystycznie ($p = 0,028$). Respondenci z obu uczelni najczęściej palili od 1 do 2 lat - 41,5%. Krócej niż rok regularnie palili dwukrotnie więcej ankietowanych ze studiów medycznych (33%) niż niemedycznych (16%).

Główne przyczyny sięgania po papierosy przez badanych z obu uczelni zostały przedstawione w tabeli 2.

Tabela 2. Porównanie przyczyn sięgania po papierosy przez badanych studentów

Przyczyny palenia	Studenci uczelni medycznej *		Studenci uczelni niemedycznej *		Analiza statystyczna
	N	%	N	%	
Ciekawość	41	41,00	38	38,00	Chi ² = 0,836 p = 0,772
Nuda	10	10,00	33	33,00	Chi ² = 14,338 p = 0,000
Pomoc w nawiązaniu kontaktów	21	21,00	36	36,00	Chi ² = 4,809 p = 0,028
Środek zaradczy na stres	46	46,00	38	38,00	Chi ² = 1,005 p = 0,315
Namowa kolegów	43	43,00	38	38,00	Chi ² = 0,331 p = 0,564
Inne	1	1,00	1	1,00	Chi ² = 0,505 p = 0,477

*wyniki nie sumują się do 100% – student mógł wybrać więcej niż jedną odpowiedź

Źródło: opracowanie własne.

Ankietowani z uczelni medycznej najczęściej sięgają po papierosa traktując go jako środek obniżający stres (46%) i za namową kolegów (43%) oraz z powodu ciekawości (41%). Te same przyczyny najczęściej wskazywali również ich rówieśnicy z uczelni niemedycznej. Z powodu nudy trzykrotnie częściej palą badani z uczelni niemedycznej (33%) niż medycznej (10%) i różnice te są istotne statystycznie (p=0,000). Sięganie po papierosa rzadziej stanowi pomoc w nawiązaniu kontaktów dla studentów z uczelni medycznej (21%) niż z niemedycznej (36%), (p=0,028).

Okoliczności palenia papierosów są w obu grupach studentów podobne. Ponad połowa badanych z uczelni medycznej (57%) i niemedycznej (63%) deklaruje, że najczęstszymi sytuacjami, jakie skłaniają ich do sięgnięcia po papierosa są spotkania towarzyskie. Dość często sprzyjają temu sytuacje stresujące, na co wskazuje 49% respondentów ze studiów medycznych i 48% z niemedycznych. Ankietowani ze studiów niemedycznych (32%) jako przyczynę sięgania po papierosy wskazują częściej uzależnienie niż ich rówieśnicy z uczelni medycznej (19%), ale nie są to różnice istotne statystycznie.

Istnieje natomiast istotna statystycznie różnica w zakresie opinii studentów z obu uczelni na temat odczuwania satysfakcji podczas palenia papierosów (Chi² = 38,817, p=0,000). Aż 75% respondentów z uczelni niemedycznej deklaruje, że podczas palenia

papierosów poprawia się ich samopoczucie. Zupełnie odmienne stanowisko prezentuje większość ich rówieśników z uczelni medycznej. Ponad połowa z nich (70%) nie odczuwa przyjemności z palenia tytoniu.

Większość ankietowanych z uczelni medycznej (56%) i nieliczna grupa z uczelni niemedycznej (14%) deklaruje, że ich znajomi nie akceptują palenia papierosów. Zdecydowana większość studentów uczelni niemedycznej (63%) i niewielka grupa ich rówieśników ze studiów medycznych (7%) uważa, że ich bliskim nie przeszkadza przebywanie w towarzystwie osób palących. Dla otoczenia pozostałych badanych jest to obojętne. Występujące różnice są istotne statystycznie (Chi² = 73,266, p = 0,000).

Przeprowadzone badania wykazały, że istnieje istotna statystycznie różnica w zakresie postrzegania uzależnienia od nikotyny jako choroby przez studentów z uczelni medycznej i niemedycznej (Chi² = 14,908, p=0,000). Około 2/3 badanych z uczelni o profilu medycznym (60%) przyznaje, że uzależnienie od nikotyny jest chorobą. Pozostałe 40% albo nie ma na ten temat zdania (20%), albo nie uważa nikotynizmu za chorobę (20%). Najlicniejsza grupa respondentów z uczeni niemedycznej (37%) nie uważa uzależnienia od nikotyny za chorobę. Nieco mniej ankietowanych z tej uczelni (33%) jest świadomych tego zagrożenia a 30% nie ma zdania w tej sprawie.

Zarówno studenci z uczelni medycznej (90%) jak i niemedycznej (82%) uważają, że dym tytoniowy szkodzi i palącym papierosy, i wszystkim, którzy są palaczami biernymi. Tylko nieliczni badani ze studiów o profilu medycznym (7%) i niemedycznym (10%) są przekonani o tym, że dym tytoniowy szkodzi tylko samym palaczom. Ankietowani z uczelni niemedycznej rzadko też twierdzą, że dym tytoniowy nie ma wpływu na zdrowie (8%), podobnie jak ich koledzy ze studiów medycznych (3%). W tym zakresie analiza danych nie wykazała istotnych statystycznie różnic (Chi² = 3,174, p=0,204).

Wyniki oceny motywacji do zaprzestania palenia zostały przedstawione w tabeli 3.

Tabela 3. Porównanie wyników testu motywacji do zaprzestania palenia w badanych grupach

	Studenci uczelni medycznej		Studenci uczelni niemedycznej		Razem	
	N	%	N	%	N	%
Przewaga odpowiedzi „tak”	79	79,00	30	30,00	109	54,50
Przewaga odpowiedzi „nie”	21	21,00	70	70,00	91	45,50
Ogółem	100	100,00	100	100,00	200	100,00
Chi ² = 46,456, p = 0,000						

Źródło: opracowanie własne.

Badanie przy użyciu testu motywacji do zaprzestania palenia autorstwa Schneider, wykazało istotne statystycznie różnice między studentami uczelni medycznej i niemedycznej a stopniem motywacji do rzucenia palenia ($p=0,000$). Większość badanych z uczelni medycznej posiada silną motywacją do rzucenia nałogu palenia, natomiast w drugiej grupie przeważały osoby o niskiej motywacji do rzucenia palenia.

Potwierdza to analiza statystyczna wyników badań testem motywacji do zaprzestania palenia Schneider oparta na różnicy odpowiedzi „Tak” i „Nie”. Dodatnia różnica wskazuje na silną motywację do rzucenia palenia, natomiast ujemna świadczy o niskiej gotowości do zerwania z nałogiem. Średnia wartość punktowa odpowiedzi udzielanych przez studentów z uczelni medycznej wynosiła $3,23 \pm 3,42$ co oznacza, że większość w tej grupie jest silnie zmotywowana do rzucenia palenia. Badani ze studiów niemedycznych uzyskali średnią wartości punktowej z testu $-1,05 \pm 3,98$, co wskazuje, że większość z nich ma niską motywację do zerwania z nałogiem palenia tytoniu. Różnice te były istotne statystycznie ($Z=7,165$, $p=0,000$).

Kobiety z uczelni medycznej z testu motywacji do zaprzestania palenia uzyskały średnio $3,21 \pm 2,90$ punktów, zaś mężczyźni $3,24 \pm 3,95$ punktów. Wartości te wskazują, że zarówno jedna jak i druga podgrupa ma silną motywację do rzucenia palenia, a występujące różnice nie są istotne statystycznie ($Z=-0,287$, $p=0,977$). Podobne średnie wartości punktowe z testu motywacji Schneider otrzymali także respondenci z uczelni niemedycznej (kobiety $-0,84 \pm 4,01$, mężczyźni $-1,33 \pm 3,99$). Uzyskane wyniki wskazują na ich słabą motywację do rzucenia palenia, ale nie są to jednak różnice istotne statystycznie ($Z=-0,819$, $p=0,412$).

Badania nie potwierdziły istotnej statystycznie różnicy dotyczącej motywacji do zaprzestania palenia tytoniu pomiędzy studentami obu uczelni, mieszkającymi na wsi i w mieście (profil medyczny $Z=-0,161$, $p=0,871$, profil niemedyczny $Z=-0,390$, $p=0,695$).

Sytuacja materialna studentów z uczelni medycznej nie ma istotnego statystycznie wpływu na motywację do rzucenia nałogu palenia ($Z=-0,507$, $p=0,611$). Respondenci oceniający swoją sytuację materialną jako dobrą lub bardzo dobrą ($3,13 \pm 3,49$) oraz złą lub bardzo złą ($3,35 \pm 3,37$) osiągnęli w teście podobne wartości punktowe świadczące o silnej motywacji do zaprzestania palenia. Brak jest też istotnych statystycznie różnic w motywacji do zaprzestania palenia papierosów wśród ankietowanych z uczelni niemedycznej oceniających swoją sytuację jako dobrą/bardzo dobrą ($-1,07 \pm 4,25$) oraz złą/bardzo złą ($-1,02 \pm 3,70$), ($Z=0,076$, $p=0,938$).

Ocena stopnia uzależnienia od nikotyny studentów z uczelni medycznej, wykazała, że ponad 1/2 z nich (56%) jest w niskim stopniu uzależniona od nikotyny, 38% w stopniu średnim i tylko 6% w stop-

niu wysokim. Rozkład wyników stopnia uzależnienia od nikotyny ankietowanych z uczelni niemedycznej pokazuje, że większość jest uzależniona od nikotyny w średnim stopniu (68%), 12% w niskim stopniu a 20% w stopniu wysokim.

Tabela 4. Porównanie wyników testu uzależnienia od nikotyny wśród studentów

Poziom uzależnienia	Studenci uczelni medycznej		Studenci uczelni niemedycznej		Razem	
	N	%	N	%	N	%
Niski (0-4 pkt.)	56	56,00	12	12,00	68	34,00
Średni/wysoki (5-11 pkt.)	44	44,00	88	88,00	132	66,00
Ogółem	100	100,00	100	100,00	200	100,00
Chi ² = 41,198, p = 0,000						

Zródło: opracowanie własne.

Badania wykazały istotne statystycznie różnice między studentami z uczelni medycznej i niemedycznej a stopniem ich uzależnienia od nikotyny. Średni i wysoki poziom uzależnienia od nikotyny występował dwukrotnie częściej w grupie ankietowanych ze studiów niemedycznych (88%) niż wśród respondentów z uczelni medycznej (44%).

Analiza wykazała istotne statystycznie różnice między średnimi wartościami punktowymi z testu uzależnienia od nikotyny studentów z uczelni medycznej ($4,38 \pm 1,92$) i niemedycznej ($6,78 \pm 1,68$), ($Z=-7,98$, $p=0,000$). Większość ankietowanych studentów kierunku medycznego posiada niski stopień uzależnienia od nikotyny, natomiast respondenci z uczelni niemedycznej są uzależnieni w średnim stopniu.

Średnie wyników testu uzależnienia od nikotyny kobiet i mężczyzn nie różnią się istotnie, co wskazuje na brak związku płci ze stopniem uzależnienia od nikotyny studentów z uczelni medycznej ($Z=-0,177$, $p=0,859$) jak i niemedycznej ($Z=0,152$, $p=0,878$). Kobiety ($4,16 \pm 1,63$) i mężczyźni ($4,44 \pm 2,01$) ze studiów medycznych posiadają niski stopień uzależnienia od nikotyny. Natomiast kobiety ($6,81 \pm 1,64$) i mężczyźni ($6,73 \pm 1,78$) z uczelni niemedycznej posiadają średni stopień uzależnienia od nikotyny.

W grupie studentów z uczelni medycznej brak jest istotnej statystycznie zależności między ich miejscem zamieszkania a stopniem uzależnienia od nikotyny ($Z=-0,757$, $p=0,448$). Respondenci z tej uczelni osiągnęli porównywalne wyniki z testu uzależnienia od nikotyny (pochodzący ze wsi - $4,30 \pm 1,92$), (pochodzący z miasta - $4,46 \pm 1,94$). Ankietowani studiujący na uczelni niemedycznej są w średnim stopniu uzależnieni od nikotyny (mieszkający na wsi - $6,79 \pm 1,72$), (mieszkający w mieście - $6,77 \pm 1,69$). Także w tej grupie badanych nie ma istotnej staty-

stycznie różnicy między miejscem zamieszkania a stopniem uzależnienia ($Z=0,123$, $p=0,901$).

Badano również wpływ sytuacji ekonomicznej na stopień uzależnienia od nikotyny.

Tabela 5. Porównanie średnich wyników testu uzależnienia od nikotyny w zależności od sytuacji ekonomicznej studentów

Ocena sytuacji ekonomicznej	Studenci uczelni medycznej		Studenci uczelni niemedycznej	
	Dobra/ Bardzo dobra	Zła/ Bardzo zła	Dobra/ Bardzo dobra	Zła/ Bardzo zła
Średnia	4,74	3,95	6,88	6,65
Odchylenie standardowe	2,03	1,71	1,57	1,84
Analiza statystyczna	$Z = 2,276$ $p = 0,022$		$Z = 0,432$ $p = 0,665$	

Źródło: opracowanie własne.

Analiza wyników badań studentów z uczelni niemedycznej nie wykazała istotnych statystycznie różnic między ich sytuacją ekonomiczną a stopniem uzależnienia od nikotyny ($p=0,665$). Natomiast status ekonomiczny ankietowanych z uczelni medycznej ma związek ze stopniem uzależnienia od nikotyny ($p=0,022$). Respondenci z uczelni medycznej o sytuacji ekonomicznej dobrej i bardzo dobrej uzyskali w teście uzależnienia od nikotyny wyniki świadczące o niskim poziomie uzależnienia od nikotyny, jednak badani o sytuacji ekonomicznej dobrej lub bardzo dobrej są silniej uzależnieni niż ci, których sytuacja jest zła lub bardzo zła. Wyniki badań własnych wykazały, iż sytuacja ekonomiczna studentów kierunku medycznego ma wpływ na stopień uzależnienia od nikotyny.

Dyskusja

Jednym z wielu celów stawianym obecnie uczelniom wyższym jest propagowanie wzorców prozdrowotnego zachowania wśród studentów. Absolwenci uczelni obejmując często wiodące pozycje w różnych dziedzinach życia społecznego mają znaczący udział w kształtowaniu postaw innych ludzi wobec wartości, jaką jest zdrowie (Binkowska-Bury i in. 2009, Wójtowicz-Chomicz, Borzęcki 2010).

Na podstawie analizy wyników własnych i innych autorów można stwierdzić, że problem palenia tytoniu wśród studentów niezależnie od profilu studiów jest nadal aktualny.

Badania własne wykazały, że najczęstszą przyczyną sięgania po papierosa jest stres. Potwierdzają to także badania przeprowadzone przez Zielonkę, z których wynika, że studenci, którzy rozpoczęli palenie papierosów podczas studiów, najczęściej jako przyczynę podawali stres (Zielonka 2010).

Literatura wskazuje, że okres studiów ma duży wpływ na kształtowanie postaw zdrowotnych wśród młodych ludzi. Niepokojącym zjawiskiem jest wyso-

ki odsetek osób, które sięgają po papierosa podczas spotkań towarzyskich i imprez (Boratyn-Dubiel i in. 2008). Badania własne również potwierdziły, że najczęstszą sytuacją sprzyjającą paleniu papierosów są spotkania towarzyskie, dotyczy to zarówno studentów z uczelni medycznej (57%) jak i niemedycznej (63%).

Kołątaj i wsp. (2010) stwierdzają, iż zdecydowana większość palaczy miała swój pierwszy kontakt z tytoniem po 10 roku życia (średnia 15,34). Z badań własnych wynika, że studenci z uczelni niemedycznej w młodszym wieku wypalają swojego pierwszego papierosa (15 lat) niż ich koledzy ze studiów medycznych (17 lat).

Przy pomocy testu Fagerströma stwierdzono niski stopień uzależnienia od nikotyny w grupie studentów z uczelni medycznej. Respondenci z uczelni niemedycznej mieli przeciętnie średni stopień uzależnienia. Wykazano także, że ani płeć, ani miejsce zamieszkania nie mają wpływu na stopień uzależnienia. Podobne wyniki uzyskała Szwed (2012).

Nie potwierdzono związku między płcią, miejscem zamieszkania, statusem ekonomicznym a motywacją do zaprzestania palenia. Z badań wynika, iż studenci z uczelni medycznej mają większą motywację do rzucenia palenia niż ich rówieśnicy z uczelni niemedycznej. Także Stokłosa (2010) i Szwed (2012) we własnych badaniach nie wykazali korelacji między płcią a motywacją do rzucenia palenia. Dowodzą jednak, że na sukces w zaprzestaniu palenia ma wpływ status społeczny i wykształcenie. Ubóstwo i niski poziom wykształcenia zmniejszają szansę na zerwanie z nałogiem palenia tytoniu.

Wnioski

1. Występują istotne różnice między studentami z uczelni medycznej i niemedycznej w zakresie inicjacji nikotynowej i czasu trwania nałogu. Inicjacja nikotynowa występowała później u badanych z uczelni medycznej.
2. Najczęstszą przyczyną palenia tytoniu przez studentów jest stres, a sytuacją, w której najczęściej sięgają po papierosy, są spotkania towarzyskie. Respondenci z uczelni niemedycznej częściej palą papierosy z nudy i dla nawiązania kontaktów towarzyskich.
3. Badani z uczelni medycznej są bardziej zmotywowani do rzucenia palenia, traktują uzależnienie od nikotyny jako chorobę i odczuwają mniejszą satysfakcję z palenia.
4. Respondenci z uczelni niemedycznej są w większym stopniu uzależnieni od nikotyny, czemu sprzyja akceptacja nałogu w ich najbliższym otoczeniu.
5. Czynniki socjodemograficzne, takie jak: płeć, miejsce zamieszkania, sytuacja ekonomiczna nie mają wpływu na stopień motywacji do rzucenia palenia przez studentów z obu uczelni. Natomiast na stopień uzależnienia od nikotyny badanych z uczelni o profilu medycznym ma wpływ jedynie ich sytuacja ekonomiczna.

Literatura:

1. Binkowska-Bury M., Hejda G., Januszewicz P. (2009), *Czynniki sytuacyjne a zachowania związane ze zdrowiem wśród studentów*. Medycyna Ogólna, 15 (XLIV), 1, s. 139-151.
2. Boratyn-Dubiel L., Binkowska-Bury M., Gugąła B., (2008), *Rozpowszechnienie palenia tytoniu wśród młodzieży akademickiej w Polsce*. Zdrowie Publiczne, 118 (4), s. 474-478.
3. Dżugan M., Juszczyk M. (2006), *Rakotwórcze substancje w dymie tytoniowym*. Zdrowie Publiczne, 116 (4), s. 126.
4. Kołłątaj W., Kołłątaj B., Karwat I.D. i in. (2010), *Postawy studentów Uniwersytetu Medycznego w Lublinie wobec palenia tytoniu*. Problemy Higieny i Epidemiologii, 91 (3), s. 495-500.
5. Kołpa M., Grochowska A., Kubik B. i in. (2007), *Palenie tytoniu wśród studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie kierunku pielęgniarstwo i informatyka*. Problemy Higieny i Epidemiologii, 88 (3), s. 75-80.
6. Kozielski J., Górecka D., Gorzelewska-Rzymowska I. i in. (2005), *Rozpoznawanie i leczenie choroby tytoniowej: Zalecenia Polskiego Towarzystwa Ftyzjopneumonologicznego*, Pneumonologia i Alergologia Polska, 73 (4), s. 2-39.
7. Rybakowski F., Ziółkowska A., Czech A. i in. (2003), *Palenie tytoniu wśród dziewcząt w wieku adolescencyjnym – rola temperamentu i charakteru – badanie pilotażowe*. Psychiatria i Psychologia Kliniczna, 3 (1), s. 19-26.
8. Sochacka L., Mastalerz - Migarz A., Czernik K. i in. (2005), *Problem uzależnień w środowisku młodzieży akademickiej – badania własne*. Family Medicine and Primary Care Review, 7 (2), s. 154-158.
9. Stelmach W. (2009), *Palący problem - czyli prawie wszystko o tytoniu i skutkach jego używania*. Postępy Fizjoterapii, 10 (4), s. 265-271.
10. Stokłosa A., Skoczylas A., Rudnicka A. i in. (2010), *Ocena motywacji do rzucenia palenia u pacjentów poradni nikotynowej*. Pneumonologia i Alergologia Polska, 78 (3), s. 211-215.
11. Szwed A. (2012), *Ocena stopnia motywacji i uzależnienia od nikotyny u palaczy podejmujących próbę zerwania z nałogiem*. Pneumonologia i Alergologia Polska, 80 (6), s. 516-522.
12. WHO, Global Adult Tobacco Survey (GATS), Poland 2009-2010.
13. Wójtowicz-Chomicz K., Borzęcki A. (2010), *Postawa studentów Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie wobec nałogu palenia tytoniu członków ich rodzin w domu*. Family Medicine and Primary Care Review, 12 (3), s. 861-863.
14. Zielonka T.M. (2010), *Kulturowe uwarunkowania palenia papierosów*. Pneumonologia i Alergologia Polska, 78 (2), s. 176-181.